

Dokument 21

Prejav hlavného rabína Huga Stránskeho v žilinskej synagóge pri príležitosti prvého zasadania Snemu Slovenskej krajiny³¹. Pripomína, že pri vytváraní zákonodárstva by sa malo pristupovať podľa starozákonného pravidla, že nebude rozdiel medzi zákonmi pre domácich a hostí, ktorí medzi nimi prebývajú.

Prejav hl. rabína Stránskeho pri slávnostnej bohoslužbe, konanej v žilinskej synagoge z príležitosti otvorenia prvého slovenského snemu.

„Vajakam melech chadaš al micrajim“ „I povstal nový kráľ v Egypte“, vraví sväté Písmo v poslednom sobotňajšom odseku. Naši učenci to vykladajú rôzne, lebo jedni vravia, že prišla opravdu celkom nová cudzia vláda, iní vravia, že zákony boli len obnovené, že sa prebojovala a nastolila starousadlá dynastia.

Priatelia! Aj my môžeme zvolať svätým Písmom „vajakam melech chadaš“, že nastala premena v našej zemi a priklonili by sme sa druhému výkladu našich učencov. Obrodil sa slovenský národ, osamostatnil sa v rámci našej Česko-slovenskej republiky. Tento čin zasiahol hlboko do života našej vlasti, mnoho pretvoril a založil mnoho nového.

Zasadnutie prvého slovenského snemu je však už výrazom konsolidácie tohto veľkého prerodu, je významnou udalosťou nielen v histórii slovenského národa, ale má aj svoj veľký odraz štátnopolitický na európskej pevnine. Pri takýchto príležitostiach treba pozastaviť sa a uvažovať, uvažovať na posvätnom mieste, lebo základ tejto novej štátnej tvorby má byť nielen národný ale najmä náboženský, a práve preto sa aj nás Židov ako náboženskej menšiny dotýka nová tvárnosť slovenskej krajiny. Väčšina našich židovských rodín tu žijúcich je pevne zakorenená do tejto krajiny a srastlá so slovenským ľudom a židovská mládež je už celkom preorientovaná a srastlá so slovenskou kultúrou. A preca sme prvé nemilosrdné rany v revolučných dňoch dostali my.

No priatelia „vajakam melech chadaš“, prišla nová vláda, ktorej vyslovil celý slovenský národ i ľud židovský svoju dôveru a vláda snažila sa zmierniť a utlmiť nepokojné živly. Prebojovala sa rozvaha a rozumnosť, zvíťazil náboženský duch a sľubujú spravodlivosť. V tomto duchu sa dnes schádza prvý slovenský snem a chceme ho teda uvítať našim skromným náboženským príspevkom v očakávaní, že tieto pojmy budú tvoriť základ jeho práce a činnosti.

Chceme zabudnúť a rozumne uvažovať. Snažíme sa pochopiť, oceňujúc, ťažké, ba veľmi ťažké boje, ktoré viedol slovenský národ za svoju samostatnosť, prvé revolučné týždne, ktoré považujeme za zakončené

³¹ Prvé zasadnutie sa konalo 18. 1. 1939.

dnešným slávnostným zahájením právneho snemovania. Upierame svoje zraky na tento snem v nádeji, že budú uskutočnené prejavy kresťanskej lásky a spravodlivosti – toľko ráz aj na nás adresované. Očakávame, že si vláda a snem budú cenit' a vážiť i tých hlboko zapustených koreňov tisícich a tisícich židovských rodín v slovenskej pôde. Lebo nemožno vytrhnúť jeden koreň a nazdávať sa, že by strom nevädnuť. Strom sa živil aj z toho koreňa židovského, a uzrely na ňom pekné slovenské plody, ktoré prispely mocne k rozmachu slovenského národa na každom úseku jeho života. Chceme i ďalej spolupracovať, a dnes ešte uvedomelejšie. Práve teraz chceme a môžeme v nových pomeroch svojou prácou a činnosťou dokázať, že aj náš doterajší život tu na slovenskej pôde tvoril veľký príspevok k dobru a blahu slovenského ľudu.

Dúfame, že toto poznanie prispeje tiež k tomu, aby časom padly priehrady, vytvorené v súvisi s novým budovaním. Keď však väčšinou považujú židovský živel za cudzí v živote slovenského národa, nech ústava Slovenskej krajiny a zákonodárstvo jej snemu sa aspoň rovná svojim duchom najstaršej ústave, ktorú Boh sám v biblii uložil a ktorá vrcholí v požiadavke: „tóra achat umišpat echad jihje lachem velager hagar Itchem“, jeden zákon a jedno právo nech je pre Vás i pre cudzieho, ktorý u Vás prebýva.“

Za seba vyhlasujeme, že budeme s láskou a radosťou spolupracovať a verne plniť svoje povinnosti ako oddaní občania našej vlasti. Nech je požehnaná práca a činnosť našej vlády a slovenského snemu v prospech a k blahu všetkých, aby sme sa dožili šťastného a svorného splnaužívania na staroslávnom Slovensku. Naša prosba a modlitba znie: „ana hašem, hošla na“, o Bože, pomáhaj, dožič zdaru peknému, novému dielu! Amen!

Židovské noviny, 20. 1. 1939, s. 1, 4.

Dokument 22

Pozvanie Židovskej ústrednej úradovne pre Krajinu Slovenskú na konferenciu do Žiliny, ktorá sa mala uskutočniť 22. 1. 1939.

POZVANIE

Židovská ústredná úradovňa pre krajinu Slovenskú svoláva všetky židovské organizácie na

konferenciu delegátov,

ktorá sa bude konať v nedeľu, dňa 22. jan. 1939 o 9. hod. dopoludnia vo veľkej sieni hotelu „Metropol“, v Žiline.

Delegáti majú byť vyslaní podľa tohoto kľúča: